

มโนทัศน์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ

อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ ส.ด. (Amavasee Ampansirirat, Dr.P.H.)¹

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสืบค้นเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์ และมานุษยวิทยาอย่างเป็นระบบ เพื่ออธิบายความหมายที่มีอยู่ในกลุ่มที่ศึกษา ให้ความสำคัญยิ่งกับบริบท ทั้งด้านสังคม กายภาพ และจิตใจ และเป็นองค์ประกอบสำคัญในการนำมาออกแบบการวิจัยเนื่องจาก สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลสำคัญต่อมุมมอง ประสบการณ์และการกระทำของกลุ่มคนที่ต้องการศึกษา กระบวนการ วิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ บางครั้งผุดขึ้นมาเองในสนามการวิจัย อาจมีการ ปรับเปลี่ยนวิธีการให้แตกต่างไปจากการออกแบบครั้งแรก สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจะเริ่มทำซ้ำแล้ว ซ้ำอีกตั้งแต่เริ่มเก็บข้อมูล นอกจากนี้นักวิจัยเชิงคุณภาพต้องมีความสามารถสะท้อนตัวเอง (Reflexivity) เพื่อให้เกิดสติ เข้าใจสภาวะความรู้สึกของตน มีการตั้งคำถามกับตนเองและสังเกตความรู้สึกของตนเองไป ด้วยในขณะทำการฟัง หรือสังเกตผู้คนเหล่านั้น รวมทั้งระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยจำเป็นต้องมี สติขณะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนเหล่านั้นในระหว่างการเก็บข้อมูล

ยุทธวิธีในการวิจัยเชิงคุณภาพ

การใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการแสวงหาความรู้ ความจริงทางสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ และสังคม เกี่ยวกับความรู้สึก โลกทัศน์ ความหมาย การตีความ การเรียนรู้ของมนุษย์ในบริบท ของวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งมีความสลับซับซ้อนและเป็นพลวัต (Dynamics) มนุษย์เท่านั้นที่จะเข้าใจ กันเองได้ ถ้าเข้าไปใกล้ชิดอยู่ในสภาพการณ์ (สนาม) นั้นๆ นานพอเพียงและเกิดการเรียนรู้ เข้าใจได้ ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ สนทนา ได้ตอบค้นหาคำความจริงจากบุคคลและจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ดังนั้น วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจึงเป็นวิธีการวิจัยซึ่งประกอบด้วยยุทธวิธีต่างๆ ดังนี้ (นิศา ชูโต, 2548; สุภากรค์ จันทวนิช, 2549)

1. ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อให้เข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ (วิธีการวิจัยแบบนี้จึงได้ชื่ออีกชื่อหนึ่งว่าการวิจัยเชิงธรรมชาติ) ของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงโดยไม่มีการจัดกระทำ ควบคุมหรือปรับเปลี่ยนสภาพการณ์ให้ผิดแปลกแตกต่างไปอย่างที่เคยเป็นอยู่

¹รองผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และพัฒนาคุณภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา
เบอร์โทรศัพท์ 086-0413020 E-mail: aamavasee@hotmail.com

2. ใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย ผู้วิจัย ใช้วิธีค้นหาสรุปข้อความจริงด้วยตรรกะแบบอุปนัย (Induction) คือไม่มีข้อตกลงเบื้องต้นมาก่อนเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่เข้าไปศึกษา แต่จะเข้าไปสังเกต ฝ้าดูเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง แล้วจึงสร้างรูปแบบการสรุปความเข้าใจจากข้อมูล ซึ่งหมายถึงนักวิจัยจะต้องเข้าไปใกล้ชิดกับสภาพปัญหาด้วยตนเอง ทำความรู้จักเป็นส่วนบุคคลโดยตรง ใช้ช่วงระยะเวลาที่เก็บข้อมูลสร้างความสัมพันธ์จนกระทั่งเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ ยอมเปิดเผยข้อมูล ความรู้สึก ความลับต่างๆ เป็นต้น การเข้าไปใกล้ชิดกับสถานที่ บุคคลและข้อมูลต่างๆ อย่างแท้จริงและใช้เวลานานพอควรจึงจะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ได้

3. เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวม โดยรวมรอบๆ ด้าน (Holistic Perspective) ผู้วิจัยเน้นการเข้าใจภาพรวมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นของสภาพสถานการณ์ความเกี่ยวข้องต่างๆ ในบริบท ความซับซ้อนและความแปลกแตกต่างของความคิด ความประพจน์ของบุคคล เป็นต้น มิใช่ศึกษาเป็นส่วนๆ แยกออกจากกันแต่จะศึกษาดูแต่ละส่วนในภาพรวมทั้งหมดของบุคคล ชุมชน องค์กร วัฒนธรรม เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจหน้าที่ของแต่ละส่วนในภาพรวม

4. เน้นกระบวนการพลวัต (Dynamics) เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นของส่วนบุคคลและวัฒนธรรมส่วนรวม หรือจากกรณีศึกษาเฉพาะก็ตาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ “สภาพการณ์” หรือ “กรณี” อย่างลึกซึ้ง

5. คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย เน้นความรู้สึกร่วม ความเข้าใจ (Empathy and Insight) ความรู้สึกร่วมคือการที่ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ให้ข้อมูลจนกระทั่งเกิดความเข้าใจ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพ ความรู้ ประสบการณ์ และมุมมองของผู้ให้ข้อมูล

6. วิธีการวิจัยมีความยืดหยุ่นสูง มิได้หมายความว่าไม่มีการวางแผน นักวิจัยอาจวางแผนและมียุทธวิธีไว้ว่าจะเข้าไปในสนามวิจัยเมื่อไร สัมภาษณ์ สังเกตเวลาใด แต่เมื่อเข้าไปจริงๆ แล้วพบปัญหาก็คต้องมีความไว รับผิดชอบต่อ ปรับแผนใช้วิธีการหาข้อมูลหลายๆ วิธีจนกว่าจะได้ข้อมูลที่มีความหมายนั่นเอง

7. คุณภาพของวิจัยขึ้นกับคุณภาพของนักวิจัย คือ นักวิจัยต้องมีความสามารถ ความชำนาญในการเก็บข้อมูล มีประสบการณ์และมุมมองที่ปราศจากอคติ รวมทั้งการสร้างความรู้สึกร่วมจนสามารถเกิดการเรียนรู้ระหว่างทำการวิจัยมีความละเอียดอ่อนในการวิเคราะห์ บูรณาการผสมผสานแนวคิดทฤษฎี และจินตนาการที่ก้าวไกลมากไปกว่าโลกส่วนตัวของนักวิจัย เพราะนักวิจัยเป็นเครื่องมือในการวิจัย

ในทางปฏิบัติ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพนอกจากเป็นการวิจัยที่มีระบบระเบียบ (Systematic) แล้ว ประเด็นปัญหาการวิจัยจะต้องไม่เพียงแต่สำรวจ ให้ความหมาย คำอธิบายเฉพาะบริบทธรรมดาๆ เท่านั้น แต่ผู้วิจัยจะต้องค้นคิดอย่างจริงจัง อดทน เพื่อให้รายละเอียดทางสังคมที่ลึกซึ้ง สามารถจะดับกระหายทางสติปัญญา (Intellectual Puzzle) ได้ด้วย นั่นคือ คุณภาพของการวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องมียุทธวิธีที่ยืดหยุ่นแต่จริงจัง และอ่อนไหวไปตามบริบทและมีคุณภาพเพื่อก่อให้เกิดความเชื่อถือและไว้วางใจในคุณภาพของการวิจัยได้ (Trustworthiness)

ความแตกต่างระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ

การสร้างองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ โดยทั่วไปใช้วิธีการอนุมาน (Deduction) หรือวิธีการอุปมาน (Induction) อย่างใดอย่างหนึ่ง

- วิธีการอนุมาน (Deduction) เป็นวิธีการเริ่มต้นด้วยการตั้งสมมติฐาน (Hypothesis)/ทฤษฎีใหม่/หรือใช้ทฤษฎีที่มีอยู่ก่อนแล้ว สังเกตปรากฏการณ์หรือใช้เป็นแนวทางรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ว่าปรากฏการณ์/ข้อมูลเหล่านั้นใช้เป็นแนวทางรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ว่าปรากฏการณ์/ข้อมูลเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไรภายใต้กรอบสมมติฐาน/ทฤษฎีที่ตั้งไว้

- วิธีการอุปมาน (Induction) เป็นวิธีการเริ่มต้นสร้างความรู้ด้วยการสังเกต รวบรวมข้อมูล/ข้อเท็จจริง/ปรากฏการณ์ต่างๆ ตามที่มีอยู่ หรือเกิดขึ้นมาก่อนแล้ว จนเพียงพอและวิเคราะห์ผล สรุปออกมาเป็นข้อสรุปทั่วไป/สมมติฐาน หรือทฤษฎี ที่นำไปใช้กับเรื่องอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจำนวนมาก เปรียบเสมือนการมองจากส่วนที่กว้างของปากกรวยไปยังก้นกรวย ซึ่งเป็นส่วนที่แคบและเจาะจงกว่า การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการอุปมานเป็นแนวทางการสร้างองค์ความรู้

อย่างไรก็ตามนักวิจัยส่วนมากใช้ตรรกะ (Logic) ของการอนุมานและอุปมานร่วมกัน ทั้ง 2 วิธีการต่างมีขั้นตอนที่เหมือนกัน คือเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

การเปรียบเทียบการวิจัยเชิงปริมาณ กับ การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงปริมาณ	การวิจัยเชิงคุณภาพ
- สร้างองค์ความรู้จากการอนุมาน	- สร้างองค์ความรู้จากวิธีการอุปมาน
- ตั้งสมมติฐาน/ทฤษฎี/คำอธิบายขึ้นมาก่อนทำการเก็บข้อมูล	- สร้างสมมติฐาน/ทฤษฎี/คำอธิบายขึ้นภายหลังการเริ่มเก็บข้อมูล
- เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน/ทฤษฎี/คำอธิบาย	- เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างสมมติฐาน/ทฤษฎี/คำอธิบาย
- ข้อมูลคือจำนวนการแจกแจงที่ได้จากการตอบหรือการวัด (Measurement)	- ข้อมูล คือ คำพูดของผู้ให้ข้อมูลและการสังเกตของผู้วิจัย
- แบบสอบถามและเครื่องมืออุปกรณ์การวัดค่าต่างๆ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลซึ่งมีโครงสร้างที่ออกแบบไว้ก่อนทำการเก็บข้อมูล	- ตัวนักวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลซึ่งอาจมีโครงสร้างหรือไม่มีโครงสร้างก่อนทำการเก็บข้อมูลก็ได้
- โครงสร้างการเก็บข้อมูลตายตัว ไม่สามารถปรับได้อีกเมื่อทำการเก็บข้อมูล	- โครงสร้างการเก็บข้อมูลมีความยืดหยุ่นสามารถปรับแก้ไข/เพิ่มเติมได้อีกขณะทำการเก็บข้อมูล

(ต่อ)

การวิจัยเชิงปริมาณ	การวิจัยเชิงคุณภาพ
- กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรที่ศึกษาได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling)	- กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษาแต่เป็นแหล่งบุคคลที่มีข้อมูลอยู่ในตัวมากเป็นพิเศษได้มาจากการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling)
- วิเคราะห์เชิงสถิติของตัวแปรและความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ	- วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้านการให้ความหมาย แรงผลักดัน (Motive) แบบแผน (Pattern) รูปแบบ (Typification) ของปรากฏการณ์/ความคิด/และความรู้สึก/พฤติกรรม
- ข้อค้นพบมีคุณสมบัติเป็นลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษา (Generalization)	- ข้อค้นพบเป็นองค์รวมเชิงลึก มีความเจาะจง
- พรรณนาข้อค้นพบตามตัวแปรและสถิติ	- พรรณนาข้อค้นพบตามประเด็นของเนื้อหา
- ใช้ตัวเลขทางสถิติเป็นหลักฐานการวิเคราะห์	- ใช้คำพูดสำคัญเป็นหลักฐานการวิเคราะห์
- หลักฐานการวิจัย คือคำตอบในแบบสอบถามหรือบันทึกการวัดค่าต่างๆ	- หลักฐานการวิจัย คือ บันทึกคำพูดและบันทึกการสังเกต

องค์ประกอบและขั้นตอนในการทำงานวิจัยเชิงคุณภาพ

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ความสำคัญของประเด็นปัญหา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และวิธีการวิจัยจะสืบเนื่องเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน การวางแผนงานวิจัยมีความยืดหยุ่นสูง เพราะต้องปรับแนวทางและกระบวนการไปตามความซับซ้อนของปัญหา ในสภาพสนามเมื่อเข้าไปเก็บข้อมูลจริง ถ้านักวิจัยมีความชำนาญในวิธีวิจัย รู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และรู้ความสำคัญของปัญหาวิจัยดีพอควรแล้ว ยุทธวิธีที่สำคัญก็คือ “เข้าสู่สนามวิจัย...” และแล้ว จากสภาพการณ์ในสนามนักวิจัยก็จะอ่านข้อมูลและจับประเด็นปัญหาสำคัญ ได้จากสถานการณ์ในสนามนั้นๆ พร้อมทั้งจะสร้างสมมติฐานในการทำงานอยู่ในสนามเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่างๆ

การเตรียมตัวเข้าสนาม

การเข้าสนามมี 4 ขั้นตอนคือ

1. การเลือกสนาม นักวิจัยจะเข้าสนามไหนต้องดูก่อนว่าสนามนั้นเหมาะหรือไม่ สามารถที่จะตอบปัญหาที่ต้องการได้หรือไม่ ดูความเป็นไปได้ในแง่ของขนาดของสนามที่จะเข้าไปศึกษา และดูความซับซ้อนของปรากฏการณ์ในชุมชน

2. การแนะนำตัว นักวิจัยควรบอกคนในสนามว่าเรามาทำอะไร เราจะทำให้เขาเสียเวลาหรือไม่ บอกว่าจะเอาข้อค้นพบไปทำอะไร บอกถึงสาเหตุที่ต้องเลือกสนามนี้ และบอกถึงผลที่เขาจะได้จากเรา
3. การสร้างความสัมพันธ์ เมื่อนักวิจัยเข้าสนามแล้ว ต้องเริ่มแนะนำตัวเองตามสถานการณ์และบทบาทที่กำหนดไว้ และควรรักษาสถานะและบทบาทดังกล่าวไว้ตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติงานภาคสนาม ไม่มีการเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา
4. การเริ่มทำงาน มีการทำแผนที่ ประกอบด้วย แผนที่ทางกายภาพ แผนที่ทางประชากร และแผนที่ทางสังคม เป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางสังคมของบุคคลในชุมชน

วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิธีการ (Method) หมายถึง ระบบในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Systematic Approach) อย่างเป็นแบบแผนมีขั้นตอน นักวิจัยเชิงคุณภาพต้องเข้าใจทั้งวิธีการเก็บข้อมูล ซึ่งจัดเป็นศาสตร์ (Science) พร้อมทั้งรู้จักเครื่องมือต่างๆ (Tools) สำหรับแต่ละวิธีการในการเก็บข้อมูล และมีทักษะการใช้เครื่องมือเหล่านั้น (Technique) ในการเก็บข้อมูลซึ่งจัดเป็นศิลปะ (Art) เช่น เทคนิคการถาม เทคนิคการฟัง เทคนิคการสร้างสัมพันธ์ภาพ เทคนิคการแปลความหมาย

วิธีพื้นฐานในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพแต่ละวิธีการมีความแตกต่างกันในด้านความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ของผู้เก็บข้อมูล (Data Collector) กับคน/กลุ่มที่ต้องการศึกษา

วิธีการพื้นฐานในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่นิยมใช้ ได้แก่ การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) และการอภิปรายกลุ่ม (Focused Group Discussion)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ความมุ่งหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการคิด และจัดกระทำอย่างเป็นระบบตั้งแต่แรกเริ่มเข้าสู่สนาม ตั้งแต่การตั้งคำถาม การนำเอาข้อมูลมาปะติดปะต่อเข้าด้วยกัน การจัดกระทำกับข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ เช่น การจัดหมวดหมู่ การเปรียบเทียบข้อมูล โดยมีจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์เพื่อค้นหาคำตอบสำคัญของคำถามวิจัย (Research Question) และตอบปัญหาหรือโจทย์วิจัย (Research Problem) คำตอบสำคัญนั้นมีลักษณะเป็นความหมายเชิงนามธรรมที่มาจากสรุปธรรมของข้อมูล รวมทั้งแบบแผนของปรากฏการณ์ที่ศึกษา ซึ่งสามารถอธิบายความเป็นเหตุเป็นผล (Cause and Effect) และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (Correlation) ทำให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยคำนึงถึงความน่าเชื่อถือและการตรวจสอบยืนยันความถูกต้องตามความเป็นจริงได้ รวมทั้งสร้างความเข้าใจแก่ผู้อื่นให้สามารถเรียนรู้/ติดตาม/และนำไปใช้ได้ต่อไป

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ของข้อความที่ถูกจัดบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ (Text) เช่น ข้อความที่จัดบันทึกจากการสังเกต/การสัมภาษณ์ บันทึกประจำวัน (Diary) บันทึกการประชุม และข้อความที่จัดบันทึกจากเทปเสียง/ภาพยนตร์ เป็นต้น เพื่อค้นหา

แบบแผน (Pattern) ประเด็นหลัก (Theme) รวมทั้งแก่นสาระ (Core Consistency) และแก่นความหมาย (Core Meaning) ในปรากฏการณ์ที่ศึกษา

โดยสรุป การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ คือ การนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาบันทึกเป็นข้อความ (Text) เพื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหาข้อความที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างตัวข้อมูลและบริบทกับความหมายของการคิด/การกระทำในเหตุการณ์/ปรากฏการณ์ที่ศึกษา ซึ่งนำไปสู่การตีความหมาย (Interpret) เพื่อสร้างคำอธิบายเชิงนามธรรม ที่แสดงความเป็นเหตุเป็นผลอันซับซ้อนของแบบแผนการกระทำ/กิจกรรม และความหมายของมนุษย์ภายใต้บริบทเฉพาะ โดยสัมพันธ์เชื่อมโยงใกล้ชิดกับรูปธรรมของข้อมูลในสนามวิจัย อย่างไรก็ตามคำอธิบายเชิงนามธรรมนี้เป็นเพียงคำอธิบายเชิงทฤษฎีที่มีความเฉพาะเจาะจงกับกรณีศึกษามากกว่าที่จะเป็นทฤษฎีทั่วไป ที่นำมาอธิบายกรณีเดียวกันที่เกิดขึ้นที่อื่นได้ด้วย รูปแบบการวิเคราะห์เชิงคุณภาพตามที่กล่าวมาจึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การวิเคราะห์เนื้อหา” (Content Analysis)

องค์ประกอบสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูล

Mile & Huberman (1994) กล่าวว่าในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ว่าจะเป็นเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๆ อยู่ 3 ประการ ได้แก่

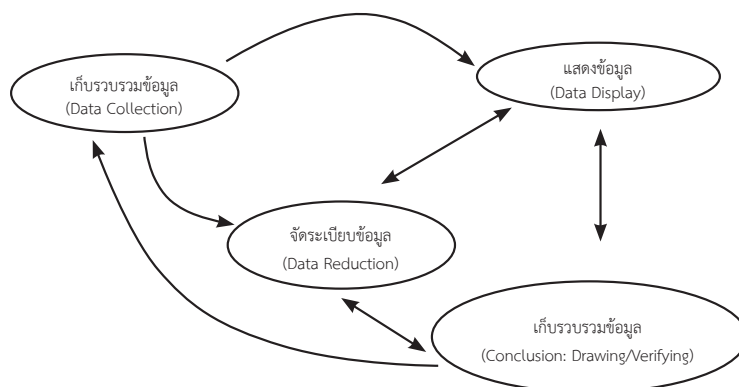
1. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) เป็นกระบวนการจัดการด้วยกรรมวิธีต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลเป็นระเบียบทั้งทางกายภาพและในทางเนื้อหา พร้อมทั้งจะแสดง และนำเสนออย่างเป็นระบบได้

2. การแสดงข้อมูล (Data Display) คือ กระบวนการนำเสนอข้อมูล ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการพรรณนา อันเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกัน ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อมองเรื่องราวของสิ่งที่ศึกษาตามความหมายที่ข้อมูลซึ่งได้ถูกจัดระเบียบไว้ดีแล้ว “พูด” ออกมา

3. การหาข้อสรุป การตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิจัย (Conclusion Interpretation and Verification) เป็นกระบวนการหาข้อสรุป และการตีความหมายของผลหรือข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบว่า ข้อสรุปความหมายที่ได้นั้นมีความถูกต้องตรงประเด็น และน่าเชื่อถือเพียงใด ข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้นอาจอยู่ในรูปของคำอธิบายกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิเคราะห์นั้น

ในองค์ประกอบทั้งสามอย่างนี้การจัดระเบียบข้อมูล เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการวิจัย คือ ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่าง และหลังการเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ส่วนองค์ประกอบอีก 2 อย่าง เป็นสิ่งที่นักวิจัยควรเริ่มทำตั้งแต่ขั้นตอนที่กำลังเก็บข้อมูลอยู่ และควรทำต่อเนื่องไปจนถึงขั้นตอนที่เก็บข้อมูลเสร็จแล้ว การวิเคราะห์จะสิ้นสุดก็ต่อเมื่อนักวิจัยได้เขียนและปรับปรุงรายงานการวิจัยจนเป็นที่พอใจ (ชาย โพธิสิตา, 2552)

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างนี้ ยังมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดตลอดกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งสามต่างก็ให้ข้อมูลป้อนกลับไปข้างหน้า (Feed Forward) และข้อมูลป้อนกลับ (Feed Back) ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การจัดระเบียบจะทำให้ข้อมูลซึ่งเป็นวัตถุดิบอยู่ในสภาพที่พร้อมจะถูกแสดงได้ การแสดงข้อมูลจะช่วยให้นักวิจัยมองเห็นรูปแบบและความหมายของข้อมูล รูปแบบและความหมายที่ได้จากการวิเคราะห์ในระหว่างที่ยังเก็บข้อมูลอยู่ในสนามจะบอกให้นักวิจัยทราบว่า ข้อมูลที่เก็บมาแล้วนั้นตรงประเด็นกับเรื่องที่ศึกษาหรือไม่ และน่าจะตอบคำถามการวิจัยได้เพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่ตรงหรือมีจำนวนไม่พอ จะต้องเก็บเพิ่มเติมในเรื่องอะไรอีกบ้าง ดังภาพ 1

ภาพ 1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

ที่มาจาก Miles & Huberman (1994)

สรุป คุณภาพของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับศักยภาพของนักวิจัย หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้วิจัยคือเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งด้านทักษะ ระเบียบวิธีวิจัย ความไวต่อความรู้สึกของตนเองและต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว และความคงเส้นคงวา การสังเกต การสัมภาษณ์ วิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ ต้องการนักวิจัยที่ทำงานด้วยความอดทน อดทน อดทน มีความรู้ มีประสบการณ์จากการปฏิบัติ และความคิดสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สีตา. (2552). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นิศา ชูโต. (2548). **การวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: พริ้นต์โพร.
- สุภางค์ จันทวนิช. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Miles, M B. & Huberman, A M. (1994). **Qualitative Data Analysis**. An Expanded Sourcebook (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

คำแนะนำการเตรียมและส่งต้นฉบับ วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้

กองบรรณาธิการ วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ ขอเชิญสมาชิกและผู้สนใจทุกท่านร่วมส่งบทความวิชาการและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ ด้านการแพทย์ การพยาบาล การสาธารณสุข การศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งนี้ผลงานที่ส่งมาให้พิจารณาเพื่อตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ในระหว่างพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นเมื่อได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ผู้เขียนจะต้องสมัครเป็นสมาชิกของวารสาร ฯ

ชนิดของเรื่องที่จะตีพิมพ์

1. บทความวิชาการด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ ด้านการแพทย์ การพยาบาล การสาธารณสุข การศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. บทความวิจัยด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ ด้านการแพทย์ การพยาบาล การสาธารณสุข การศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถ้าเป็นวิทยานิพนธ์ต้องมีหนังสือรับรองและลงนามทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และนิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์
3. บทความปริทัศน์ บทความพิเศษ และปกิณกะ

การเตรียมต้นฉบับบทความ

1. ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป MS Word 97/03 for Windows ขนาด 16 แบบอักษรใช้ TH SarabunPSK (ในตารางขนาด 14) พิมพ์หน้าเดียวในกระดาษ A4 ระยะขอบกระดาษ ด้านบน – ล่าง 2.54 cm. ด้านซ้าย 3.17 cm. ด้านขวา 2.54 cm. จำนวน 12 หน้า (ไม่รวมรายการอ้างอิง) และรายการอ้างอิงต้องไม่เกิน 40 รายการ
2. ชื่อเรื่อง เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยตัวหนาไว้หน้าแรกตรงกลาง
3. ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุนิติการศึกษาสูงสุด ไม่ต้องระบุตำแหน่งทางวิชาการ พิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติ ใต้ชื่อเรื่องโดยเอียงมาทางด้านขวา และให้ระบุตัวเลขเป็นตัวยกท้ายชื่อผู้เขียนเพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อหน่วยงาน แสดงไว้เป็นเชิงอรรถด้านซ้ายในหน้าแรก ทั้งนี้เฉพาะผู้วิจัยหลักให้เพิ่มเบอร์โทรศัพท์และ e-mail
4. มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 250 คำ ต่อบทคัดย่อ
5. กำหนดคำสำคัญ (Keyword) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (จำนวน 3 – 5 คำ)
6. การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3 – 5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์เพิ่มอีก

7. การใช้ตัวเลขคำย่อและวงเล็บควรใช้เลขอารบิกทั้งหมดใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น(ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ Capital Letters เช่น Student Centered Learning
8. บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้
 - 8.1 บทคัดย่อ (Abstract)
 - 8.2 บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และสมมุติฐานการวิจัย
 - 8.3 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 8.4 ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิก่อน แล้วจึงอธิบายตาราง
 - 8.5 อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียงชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อๆแต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
 - 8.6 สรุปผล (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญ
 - 8.7 ข้อเสนอแนะ ที่ได้จากงานวิจัย การนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
 - 8.8 รายการอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาเท่านั้น
9. บทความวิชาการ ประกอบด้วย
 - 9.1 บทคัดย่อ (Abstract)
 - 9.2 บทนำ (Introduction)
 - 9.3 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
 - 9.4 บทสรุป (Conclusion)
 - 9.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion)
 - 9.6 รายการอ้างอิง (References)
10. การเตรียมเอกสารอ้างอิง ให้ใช้ระบบอ้างอิงแบบ APA Formatted References, 5th Edition โดยศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.wooster.edu/psychology/apa-crib.html>.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา ใช้ระบบนาม- ปี (Name – year System) ชื่อผู้แต่งภาษาไทยให้เขียนชื่อและนามสกุล ส่วนผู้แต่งภาษาอังกฤษ ให้เขียนเฉพาะนามสกุล ถ้ามากกว่า 6 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกตามด้วย et al.

ตัวอย่าง

...การปลูกฝังขัดเกลาด้านวิชาการและคุณลักษณะของพยาบาลจึงเป็นหน้าที่อันยิ่งใหญ่ของสถานศึกษาพยาบาล (สมจิต หนูเจริญกุล, 2555)

...โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของปัจจัยการดูแลอย่างเอื้ออาทร (Watson, 2008)

2. การคัดลอกข้อความ ใช้ระบบนาม- ปี และข้อความที่คัดลอกมาอยู่ในเครื่องหมาย “.....”

ตัวอย่าง

Bandura (1991, p. 1) ให้นิยามว่า “จริยธรรมคือ กฎสำหรับการประเมินพฤติกรรม”...

“พยาบาลจึงจะต้องเป็นนักคิด และมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ความสงสัยที่เกิดขึ้นตลอดเวลา” (วิภาดา คุณาวิทิกุล, 2549, หน้า 22)

3. การอ้างอิงท้ายบทความ

3.1 บทความทั่วไป ใส่ชื่อผู้ร่วมงานทุกคน ถ้าไม่เกิน 6 คน ให้ใส่ชื่อทั้ง 6 คน หากมากกว่า 6 คน ให้ใส่ชื่อ 6 คนแรกตามด้วยคำว่า “และคณะ” และบทความภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า “et al.” และใช้เครื่องหมายวรรคตอน ดังตัวอย่าง

จิตรัตน์ สุภานันท์ จารุวรรณ ศุภศรี และอรุณี ชุนหบดี. (2554). ผลการติดตามบัณฑิตที่ให้บริการด้วย

หัวใจความเป็นมนุษย์ปีการศึกษา 2553 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง. ตรัง: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง.

Fraenkel, R. J., Wallen, E. N. & Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education*. (8th ed.). New York: McGraw-Hill.

3.2 ผู้เขียนเป็นกลุ่มหน่วยงาน

สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. (2553). รายงานประจำปี 2553 สถาบันพระบรมราชชนก. กรุงเทพฯ: ราไทยเพรส.

3.3 การอ้างอิงเฉพาะบทในหนังสือ

Waite, J. (2011). “Information and Documentation. In Potter, A.P., Perry, G.A., Stockert, A.P. & Hall, A.” *Basic Nursing Challenge*. (pp. 142-164). Missouri: Mosby/Elsevier.

3.4 การอ้างอิงเอกสารจากอินเทอร์เน็ต

Heubecke, E. (2008). “The New Face of Nursing: Expanding Patient Advocacy with Leadership, Creativity, and Vision”. *Johns Hopkins Nursing Magazine*. Retrieved

November 3, 2013, from <http://magazine.nursing.jhu.edu/>.

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี. (2556). การสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาในการดูแลผู้รับบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ต.ค. 2556 จาก http://km-bcns.blogspot.com/2013/08/blog-post_701.html.

3.5 วิทยานิพนธ์

กิตติพร เนาว์สุวรรณ. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต (การบริหารการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

การส่งบทความ

ส่งบทความต้นฉบับพร้อมสำเนา รวม 3 ชุด และแผ่น CD (กรุณาใช้ CD ใหม่) พร้อมทั้งอยู่ที่สามารถติดต่อสะดวก มาที่

ดร.มารีสา สุวรรณราช (บรรณาธิการวารสาร)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

64 ถนนรามวิถี ตำบลบ่อยาง

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

หรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์มาที่ vijai.bcnsk@gmail.com หรือ jock2667@gmail.com

ใบสมัคร

สมาชิกรวารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้

ประเภท ☐ บุคคล ชื่อ – สกุล (บรรจง).....

☐ หน่วยงาน ชื่อหน่วยงาน.....

สถานที่จัดส่งวารสาร

.....
.....
.....

เบอร์โทรศัพท์.....E-mail.....

มีความประสงค์จะ

☐ สมัครสมาชิกใหม่ ☐ ต่ออายุสมาชิก

☐ 1 ปี (3 เล่ม)

☐ บุคคลภายใน 400 บาท

☐ บุคคลภายนอก 500 บาท

☐ 2 ปี (6 เล่ม)

☐ บุคคลภายใน 750 บาท

☐ บุคคลภายนอก 900 บาท

ลงนามผู้สมัคร.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สำหรับเจ้าหน้าที่

ใบเสร็จเล่มที่.....เลขที่.....ลงวันที่.....

ลงทะเบียนสมาชิกเลขที่.....

วารสารฯ เริ่มจ่าย ฉบับที่...../.....สิ้นสุด...../.....

ผู้รับสมัคร.....

วันที่รับสมัคร...../...../.....

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ : นางสาวเสาวนันท จุลนวล โทร. 0-7431-1890-1 โทรสาร 0-7459-2621

วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้

**แบบฟอร์มการส่งบทความวิจัย/บทความวิชาการ
วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้**

.....ระบุที่อยู่.....

.....ระบุที่อยู่.....

.....ระบุวันที่.....

เรื่อง ขอส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้

เรียน บรรณาธิการวารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. บทความเรื่อง “....ระบุชื่อเรื่อง....” จำนวน 3 ฉบับ และแผ่นซีดี จำนวน 1 แผ่น
2. แบบฟอร์มส่งบทความ/ใบสมัครสมาชิก/แบบรับรองบทความจากวิทยานิพนธ์

ด้วยข้าพเจ้ารายละเอียดตำแหน่งงาน/หน่วยงาน หากเป็น
นิสิตให้ระบุสาขา/ คณะ/มหาวิทยาลัย).... ขอส่งบทความจำนวน.....เรื่อง.....
ดังรายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้ เพื่อนำตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการ
สาธารณสุขภาคใต้

ในการนี้ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความที่ข้าพเจ้าได้ส่งมานี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มา
ก่อนและไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ ทั้งสิ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ (.....)

ตำแหน่ง.....

โทรศัพท์.....

โทรสาร

E-mail

ของผู้เขียนบทความเพื่อสะดวกในการติดต่อ